

Om ett intressant valresultat

Valet är över, många har röstat och några har valt. Det ”stora” utfallet är inte så spännande även om valnatten naturligtvis var dramatisk med ganska stora felmarginaler i de första prognoserna. Nej, det som var valets verkligt intressanta resultat var att Sverigedemokraterna tagit sig in i nästan hälften av landets kommunfullmäktige. Många är med all rätt oroad av den utvecklingen och nästa val, om fyra år, kan bli en riktigt olustig historia.

De flesta analytiker tycks vara eniga om att partiets framgångar beror på, i tur och ordning, ett utanförskap, en misslyckad integrationspolitik och en ovilja från etablissemangen att ta diskussionen med Sverigedemokraterna. Jag skulle vilja föra fram en helt annan teori:

Vi har, i årtionde efter årtionde, förenklat, trivialiserat och fördummat diskussion om samhälle och politik. I den vällovligen ambitionen att alla skall kunna delta i det politiska samtalet har vi accepterat, och till och med bidragit till, en sänkning av den intellektuella nivån. Till slut har vi kommit till en plats där alla synpunkter är lika relevanta och alla förklaringar tycks lika giltiga. Att söka sanning, eller åtminstone sannolikheter, har blivit mindre intressant än att se till att ”alla har rätt”. Paradoxalt nog tycks ett samhälle där frågorna blir allt mer komplicerade kännetecknas av att svaren blir allt enklare.

Det är konstigt nog helt OK att säga – ”man behöver ju inte vara pedagog för att förstå vad som behöver göras i skolan” eller ”det behövs ju bara lite sunt förnuft för att få ordning i samhällsfinanserna” eller ”vem som helst förstår ju vad som krävs för att korta vårdköerna”.

Däremot är det inte många som säger ”man behöver ju inte vara ingenjör för att förstå hur en mikroprocessor skulle kunna förbättras” eller ”det behövs ju bara lite sunt förnuft för att bota cancer” eller ”vem som helst förstår ju att det periodiska systemet skulle behöva ytterligare en dimension”.

Beror det på att samhällsfrågor är mindre komplicerade än teknik, medicin eller kemi? Nej, inget tyder på det, tvärtom finns det många som hävdar att det förhåller sig tvärtom, det vill säga att även mycket enkla samhällsfenomen är utforskade och i sin förståelsemässiga linda jämfört med basal teknik, medicin eller kemi.

Däremot kan man konstatera att samhällsfrågorna ständigt förenklas och trivialiseras på ett sätt som inte gäller exempelvis naturvetenskap. Föreställ dig att skolutveckling verkligen är lika komplicerad som mobiltelefonutveckling. Då skulle vi ha tre nivåer i debatten. Den första skulle vara för verkliga proffs. Ett samtal som både till innehåll och form var så obegripligt för de flesta av oss att vi aldrig skulle kunna delta. Den andra nivån skulle vara den populärvetenskapliga. Tidningar som ”populär pedagogik” eller ”skola för alla” skulle försöka förmedla innehållet – och framförallt svårighetsgraden – i de professionella diskussionerna till resten av oss, den intresserade allmänheten. Den tredje nivån skulle vara vardagssamtalet som i huvudsak skulle handla om priset för utvecklingen och vilket värde vi får ut av den.

Så förhåller det sig ju inte, i stället finns det bara en nivå och på den är det ok att säga ”Läxor ger en bättre skola” eller ”Det är klart att lärare skall vara behöriga, skulle du vilja bli opererad av en utbildad kirurg?”

Vems fel är det här då? Ja, några bovar kan man naturligtvis peka ut:

Varje politiker eller debattör som börjar ett anförande med ”det är självklart så att...” eller ”minsta barn förstår ju att...” eller någon annan fras i samma riktning är att klandra. Anledningen till att man på det här sättet försöker simplificera diskussionen är naturligtvis att man vill fördumma motståndaren. Om det verkligen vore självklart att mer läxor ger en bättre skola så är vi många som är riktigt korkade. Om det verkligen vore självklart att centrala överenskommelser mellan arbetsmarknadens organisationer ger ett bättre arbetsliv så är vi många som är riktigt korkade. Jag tycker nämligen inte att det är självklart. För tydlighetens skull – det är inte heller självklart att motsatsen gäller. Tvärtom är det oerhört komplicerat och förmodligen omöjligt att med någon större precision avgöra vad som är den bästa lösningen, åtminstone i förväg.

Media, och framför allt kvällspressen, har två skäl till att fördumma debatten. Dels vill man sälja tidningar vilket förmodligen är lättare med enkla och skenbart lättförståeliga budskap. Dels har man inte vare sig kompetens eller tid att själv försöka förstå de komplicerade samband som ligger bakom snart sagt varje intressant samhällsfråga. Inte en enda av de många artiklar som belyst trängselskatten har försökt belysa varför människor kör in och ut ur Stockholm, vad den totala resursförbrukningen är för en bilist, vilka resor som är mest känsliga för en avgift och vilka som inte är det. Däremot ger man gärna läsarna i uppgift att rösta ”Ja eller nej till trängselskatt”.

Slutligen naturligtvis vi själva. Vi har två bra skäl till att delta i förenklingen. För det första innebär det väldigt mycket mindre arbete. Den som kommer ihåg hur svårt det var att förstå trigonometri eller fotosyntes inser ju lätt att det förmodligen är ännu jobbigare att försöka sätta sig in i integration eller hormonbalansen hos en tonåring i puberteten. För det andra får det oss att känna oss smarta, till och med smartare än de som kallar sig experter. Lättja och viljan att ha en positiv självbild är två bra egenskaper men i just det här fallet bidrar de till ett lite bekymmersamt resultat.

På vilket sätt har det här resonemanget betydelse för Sverigedemokraternas framgångar? Jo, om vi inte står upp för att politik är svårt och att samhällsutveckling är komplicerat så släpper vi in människor som varken vill eller kan lägga ner det arbete som krävs för att faktiskt försöka förstå. Tänk dig en schackklubb som oroar sig för minskande medlemsantal. Man får för sig att problemet ligger i att schack betraktas som svårt. Alltså försöker man förklara för folk att det i själva verket är jättelätt, som Fia med knuff ungefär. Enstaka medlemmar försöker förtvivlat säga ”schack inte bara betraktas som svårt – det är svårt!” men de vinner inget gehör hos strategerna i klubbledningen. Kampanjen lyckas – många nya medlemmar strömmar till och nu uppstår nästa problem, de nya medlemmarna konstaterar besviket att spelet faktiskt inte alls var lika enkelt som Fia med knuff. Ledningen bestämmer sig då för att förenkla reglerna en del, man tar bort rockader och en-passant slag, man låter springaren gå två steg åt vilket håll som helst men inte den där konstiga sidostepen, man tar bort tidspressen och inför rätt att ångra sig. De nya medlemmarna börjar finna sig väl tillrätta och har snart både majoritet i klubben och en del egna förslag. Nu försvinner kungen, damen springarna och löparna – kvar blir bönder och torn. Dessutom inför man en tärning så att det inte skall bli så beroende av spelares olika, och orättvisa, förutsättningar. Fyra färger i stället för två, lite gladare, ta bort tornen och piffa till planen lite. Vips har spelet faktiskt blivit lika roligt

Paradigmmäklarna i Sverige

Box 7 - L. Tvärg. 5

240 33 Löberöd

0413 - 300 02

www.parm.se - info@parm.se

som Fia med knuff! Medlemmarna blir fler och klubben växer.

Man kan föreställa sig att den här utvecklingen får ett par bieffekter.

Den som verkligen var intresserad av, och duktig i, schack lämnar förmodligen klubben.

För eller senare hinner verkligheten i kapp och det visar sig att vår schackklubb förlorar varenda match och slutligen åker ur seriesystemet.

Människor runt klubben får en bild av att schack är ett spel för mindre vetande som inte har någon som helst lust att anstränga sig.

Plötsligt går det upp för oss att spelet i stort sett kidnappats av människor med helt andra intressen än schack.

Precis det här hävdar jag att vi är på väg att göra med det politiska och samhällsbyggande arbetet. Det som bekymrar mig mest i det gångna valresultatet är inte att främlingsfientliga partier, enfrågepartier eller enpersonpartier fått säte i fullmäktige. Det som oroar mig mest är att vi snart trängt ut alla schackfantaster och ersatt dem med träningskastande fia-med-knuff spelare. Det började med ölbacksflyttande tivolidirektörer men blir faktiskt tydligare och tydligare trots att Ny demokrati inte längre finns kvar.

Det leder mig till en annan kur än den som oftast förespråkas. Vägra inte att tala med de nya folkvalda – tala med dem. Använd de långa tre- och fyrstaviga ord som krävs för att diskutera samhällsfrågor. Använd de modeller, komplexa simuleringar och sammansatta förklaringsmodeller som gör kommuner, landsting och staten förstäligen utan att släppa den intellektuella hederligheten. Några kommer att delta på riktigt, andra kommer att tröttna och gå hem.

Återerövra schackspelet!

Camilla & Troed

Paradigmmäklarna i Sverige
Box 7 - L. Tvärg. 5
240 33 Löberöd
0413 - 300 02
www.parm.se - info@parm.se